

Rosario Álvarez, Francisco Dubert García, Xulio Sousa Fernández (eds.): *Dialectoloxía e Léxico*. Consello da Cultura Galega / Instituto da Lingua Galega, Santiago de Compostela, 2002, 429 pp.

Houbo un tempo en que a dialectoloxía foi unha das liñas mestras do estudo lingüístico en Galicia: eran os anos das “teses de falas”, coas que tantos e tantas se iniciaron á investigación. Tampouco contaba o galego, hai trinta anos, cos volumes lexicográficos de que hoxe dispón. Para falar da situación destes dous ámbitos de estudo -dialectoloxía e léxico- reuníronse en Santiago na primavera de 2001 unha serie de especialistas, que hoxe ven os seus traballos publicados na colección Base do Consello da Cultura Galega.

O volume agrupa os estudos en seis seccións:

1) Modelos de abordaxe e análise de datos léxicos: Mario Alinei, no seu artigo, preconiza o status de disciplina autónoma para a lexicalización de formas vocabulares; Manuel González propón completar a visión horizontal dos mapas lingüísticos cunha visión en profundidade e para iso toma o exemplo dos resultados de *luns* en territorio románico (que toman como base DIES LUNIS, LUNIS DIES ou LUNIS) e os de *píntega* no dominio lingüístico galego; João Saramago aplica o método dialectométrico ás diferenzas lexicais entre galego e portugués.

2) O léxico en relación con outros dominios (nomeadamente a historia cultural e o estándar literario): Rosario Álvarez ilustra a capacidade do galego, mesmo nun período histórico de prostración como lingua escrita e literaria, para dotar de léxico específico un cultivo novo, o do millo -e todo o campo de vocabulario asociado- habilitando termos do noso tesouro lexicográfico tradicional; Ernesto González interésase polo emprego literario de voces de exigua presenza dialectal, e ofrece algún caso curioso, como o da palabra *abrente*, practicamente descoñecida nos escritos do s. XIX e hoxe de uso común no galego literario.

3) A dialectoloxía léxica e a onomástica: Ana Isabel Boullón achega datos da onomástica como instrumento para o estudo histórico do léxico e a súa distribución xeográfica sobre os ítems léxicos *golpe* e *raposo*; e Gonzalo Navaza relaciona no seu artigo toponimia e dialectoloxía, tomando como base datos toponímicos do oriente da provincia de Ourense.

4) A variación léxica en galego en comparación con outros dominios lingüísticos: Francisco Fernández Rei repasa a distribución léxica dalgúns termos na Gallaecia costeira e na interior e Francisco Dubert e Xulio Sousa aplican a proposta de L. F. Lindley Cintra para as áreas léxicas dialectais do portugués continental ó territorio galego.

5) A variación léxica en áreas fronteirizas: Aquilino Alonso analiza a fronteira entre os bloques central e oriental no SE da provincia de Ourense; Helena Pousa analiza comparativamente o vocabulario galego e portugués referido á pesca no río Miño (barco, peixe, artes...); e Xosé-Henrique Costas contrasta o léxico “das falas dos descendentes dos colonos de Afonso VIII Rex Gallaecia” no Val do río Ellas co dos seus poderosos veciños lingüísticos, o castelán e o portugués.

6) Investigacións en proceso sobre a base de materiais inéditos do Atlas Lingüístico de Galicia (*ALGa*): Mario Romero e Larisa Santos estudan as denominacións tradicionais dos dedos da man (*maimiño, o seu sobriño, o pai de todos...*); María González e Begoña Varela levan a cabo un estudo etimolóxico e motivacional das denominacións da chuvia miúda (*orballo, mera, zarzallos, molura...*); e Raquel Aira e Mónica Martínez estudan os nomes populares dos meses, rastrexando unha nomenclatura (mes de San Xoán, mes de Nosa Señora...) que caracterizan como popular no lingüístico, non rexistrada na Idade Media, tematicamente relacionada coa cultura tradicional e coa práctica relixiosa, (pp. 380-381), e que conforma un conxunto de nomes que coexiste co sistema de cómputo mensual xuliano.

En definitiva, débuxase aquí unha sorte de estado da cuestión sobre os dous temas do título na que o público especialista atopará, entre outras, novas sobre o Proxecto PatRom (*Dictionnaire historique de l'anthroponymie romane*); un dicionario de apelidos galegos aínda en proceso de elaboración, ou a recolleita tamén en curso de denominacións microtoponímicas todo ó longo do país. Como se ve, moito se ten avanzado nos estudos lexicais e dialectolóxicos desde a década dos setenta, un cambio que vai alén das cores que neste libro substitúen o branco e negro dos mapas dialectolóxicos cos que tantos de nós nos formamos nestas disciplinas. Queda aínda bastante camiño por percorrer -e non só desde o punto de vista das investigacións: case todos os proxectos se están levando a cabo con máis esforzo persoal ca medios-, un camiño, en todo caso, que tamén se anda con encontros como este que comentamos, discretos pero necesarios.

SERAFÍN ALONSO PINTOS